

Marijan Grakalić - Hrvatski narod i nacija, nikako da izađe iz interregnuma, dvovlašća i podvojenosti. Nema jedinstva gotovo ni u čemu!

mojzagreb.info News Portal 21.10.2024.



Sugovornik u serijalu Hrvatski nacionalni identitet, popudbina za Europsku uniju je Marijan Grakalić, novinar, književnik i umjetnik

Marijan Grakalić zagrebački je novinar, nagrađivani je pisac i umjetnik. Rođen je 1957. godine u Požegi, odrasta u Puli, Samoboru i Zagrebu, a sada živi u Blaževdolu. Njegovi tekstovi značajno su obilježili osamdesete. Član je P. E. N. Centra Bosne i Hercegovine te kustos Galerije »Kraluš« u Svetom Ivanu Zelini. Urednik je, izdavač portala za nezavisnu kulturu "Radio Gornji Grad". Autor je dvadeset knjiga u kojima se posebno bavi Zagrebom i životom u našem najvećem gradu, posebno u zapaženom romanu "Bivši čovjek" (2015).

Kako vidite problematiku hrvatskog nacionalnog identiteta i nacionalne kulture, posebno u kontekstu globalizacije?

Radi se o vrlo složenom području koje je pritisnuto svuda u Europi ratnim zbivanjima na Istoku, a kod nas i posljedicama naših nedavnih ratova. Tako i društvena, teorijska i književna misao, posebno zato što posljednjih tridesetak godina živimo u nacionalnoj državi, pitanje nacionalnog identiteta vidi kao bitno središte "kulture svijesti", dakle onog što je potencijalno jedinstveno, unikatno i prepoznatljivo hrvatsko. Toga, barem što se književnosti i umjetnosti tiče, nema na pretek i nema dovoljno. Razlozi zašto je to tako su raznovrsni, no jedan od važnih je napuštanje moderne misli i vraćanje u misaone koncepte 19. ili ranog 20. stoljeća koji su jednostavni i poželjni više vladajućim strukturama, ideološkim snagama, trgovcima nacionalnim identitetom, gotovanim i protuhama svake vrste koji su se nekako dočepali neke pozicije i društvene moći, a ne obrazovanim članovima zajednice, kao ni umjetnicima i piscima. Isti

VIJESTI - GRADSKJE



Udruge i građani šokirani najavom policijske konjice!

13.11.2024.



Stiže nam Svetovlanska loparijada, gastro-događanje kojim se slavi tradicionalnu lokalnu slasticu – loparku

13.11.2024.



SVJETLOSNI NATPIS NELI RUŽIĆ 'PREKASNO JE ZA ODUSTAJANJE'

13.11.2024.



Donosimo bogat program trećeg izdanja Cherry Pop Festivala u Zagrebu s temom "Seks i S(t)imulacija"

13.11.2024.



Nije trauma sve što boli - piše Emina Žuna

13.11.2024.



DRUGA JE GODINA HURR-ovog PROJEKTA „BAKU I DJEDA SVAKO DUJETE TREBA“

13.11.2024.



Joe Kaplowitz na klavijaturama u KUC Travno, a ulaz je slobodan!

13.11.2024.



Započele su prijave za 6. mušku konferenciju u Sinju

13.11.2024.



Od sutra 14. studenog kreće 29. Smotra Sveučilišta u Zagrebu 2024. godine

13.11.2024.



Predstavljen je program manifestacije 'Noć kazališta' 2024. godine

12.11.2024.

VIJESTI - HRVATSKA



Razgovor s Gabrielom Bošnjak, poduzetnicom i politički angažiranom mladom osobom

09.11.2024.



Za Martinje zagrebačka policija isključila 132 vozača

09.11.2024.



U Hrvatskoj ostvareno 616 tisuća dolazaka više nego lan!

02.11.2024.



U Zagreb stigla ljupka mlada deva Zsafia

30.10.2024.

problem postojao je i u prethodnom režimu jer ni tada autonomni umjetnici, a umjetnost odvajkada predstavlja autonomiju i slobodu kreacije, nisu željeli pisati ili slikati petparačka djela za korist struktura, već su željeli nezavisnost i slobodu. Ni danas nije drugačije. Naravno, to ne znači da su pisci i umjetnici neprijatelji nacije ili društva, već da ne žele nikakav, čak niti suptilan ili perfidan napatuk o tome što bi ili kako trebali napraviti. Kakva je situacija najbolje se vidi iz permanentne krize nezavisne kulture i krize društva uopće, jer njihove prerogative u mnogim segmentima preuzima država, njezina ministarstva, agencije i uredi, svakojake službe, pa to smanjuje mogućnosti stvaranja i autonomne kreacije. Opstanak književnog rada tako danas umnogome ovisi o Ministarstvu kulture i sličnim uredima po županijama i gradovima, o državnim čimbenicima i sredstvima. O njima ovise sve više i nakladnici i knjižari, tako da u takvoj situaciji problem hrvatskog nacionalnog identiteta tu predstavlja uistinu tragičnu temu.

Što se globalizacije tiče ona je proces koji je posve isprepleo međunarodnu zajednicu modernih naroda, kako politički, ekonomski i pravno, tako i kulturno. Ne mislim kako je moguće zatvoriti se kao nacija ili država, biti otok ili uvoditi nekakve cenzure i prepreke za drugačije poglede i mišljenja, kulturne strategije i sadržaje, koje dolaze globalizacijom odnosno otvorenosti društva. Ustvari u doba Interneta to vjerojatno više i nije realno. Mnogo bi značilo kada bi imali obrazovni sustav koji bi naučio mlade da znaju procijeniti što je kulturna vrijednost a što neki fejk. Koji bi hi ponajprije naučio misliti jer bi tada stekli kvalitete potrebne za kreativan život u globalnom svijetu.

Mislite li da književnost može oblikovati i ojačati nacionalni identitet? Na koji način?

Već dugo se u nas, gotovo dva stoljeća, posebno u akademskoj zajednici, problematiziraju pitanja nacionalnog književnog kanona. Dakle, radi se o onim književnim djelima koja bi nesumnjivo svjedočila o samobitnosti nacionalnog identiteta, odnosno on bi u njima bio osvjedočen. Ovisno o Weltschmerzu i književnim i kritičarskim školama ili frakcijama, javljaju se različiti književni kanoni različitih orijentacija, kvaliteta i perspektiva. Neko vrijeme je kulturnotvornu dimenziju književnosti kod nas zamijenila državotvorna, prije toga postojala je revolucionarno tvorna, pa narodtvorna itd. Što bi se reklo kada gledate neku sliku "ljepota je u oku promatrača". Uvijek je tu u pozadini politika i vladajuća ideologija koja čisto pragmatično zahtijeva uvijek jedno te isto, a to je da književnost bude sluga vladajuće ideologije, nomenklature i takvih krugova. Mi još uvijek nismo društvo koje se emancipiralo od diktata, cenzure i autocenzure, uvjetovanosti. Bezbroj je primjera koji to potvrđuju, a malo je književnih djela izmaknutih iz takve kulturno-političke arene, bilo da su za ili protiv vladajućih narativa, kakav je i mit o nacionalnom identitetu koji propitujete.



Marijan Grakalić

Kako to mislite?

Mislim da nacionalni identitet sve više prerasta u jednu gotovo mitsku kategoriju zasnovanu na nekoj vrsti negativne dijalektike. Naime, mnogo je više onoga za što se može reći što nacionalni identitet nije nego što on ustvari jeste. I tu nastaje problem koji se pokušava nadoknaditi svakojakim dosjetkama, konstrukcijama i povijesnim i kulturnim falsifikatima. Tako da danas postoji posvemašnja zbrka oko toga što je Hrvatska ili hrvatstvo uostalom. Često se ono javno svodi samo na jednu stranu, jednu knjigu, jedno slovo, kao da se radi o nekakvoj sekti. Narodna povijest ipak nas uči i pokazuje nešto sasvim drugo. Hrvatski narod, a kasnije i nacija, nikako da izađe iz interregnuma, dvovlašća ili bolje podvojenosti. Nema jedinstva gotovo ni u čemu i moguće je kako je upravo ta podvojenost osnovna sila hrvatskog nacionalnog identiteta. Pojasnit ću to malo, na što točno mislim. Naime, od kraja perioda hrvatskih narodnih vladara, hrvatski narod je stalno ugrožen i stalno podvojen između drugih sila, Mlečana i Ugara, Turaka i Nijemaca (Habsburgovaca). I kulturno smo podijeljeni između svećenstva latinista i

popova glagoljaša, između latinskog i hrvatskog jezika, u pismu između latinice i glagoljice, te hrvatske cirilice. Kasnije između domaće vlastele (Zrinski, Frankopani) i bečke dvorske kamarile, podijeljeni smo na Ilirce i Mađarone, na pravaše i republikance, na Jugoslavena i Hrvate (s tim da su one prve izmisli ovi potonji), itd. Elem, kad pogledate što je konstantno u našoj povijesti, jedina prava konstanta je podjela, bilo za vlastite ili tuđe interese, a to traje s manjim prekidima duže od tisuću godina. Živo je čudo naš Domovinski rat koji je zbog slobode i samobitnosti sve ujedinio, i lijeve i desne, ali vidimo da je to bio trenutak. Podjele su se nastavile i nakon njega i nema izgleda da se nadiđu.

Vaša zbirka "Pjesme vojnika" tematizira iskustva Domovinskog rata koja ste doživjeli kao vojnik. Pjesme iz te knjige uvrštene su u impozantnu antologiju hrvatske antiratne poezije, kako to?

U toj knjizi je pedesetak pjesama, lirskih, a opet bliskih svakodnevnom govoru napisanih na temelju mog ratnog iskustva 1991. i 1995. godine. Nema tu nikakve epopeje, ni banalnosti. Dapače, te pjesme veoma upečatljivo govore o ratu i svemu što on donosi, ali su isto tako i svojevrsni odmak od brutalnih ili plitkih naracija o toj temi. Mislim da su ih zato urednici uvrstili u Antologiju hrvatske antiratne poezije, zbog njihove humanističke univerzalnosti. Nedavno je jedan ukrajinski književnik preveo desetak tih pjesama na ukrajinski i objavio ih na jednom njihovom pjesničkom portalu. Vojnicima očito, gdje god bili, nije teško razumjeti druge vojnike. Evo i jedne pjesme:

BALADA O GARDI

Kad se okupe pogledi

sve su oči u istom stroju

i nitko drugi nije s nama

osim oblaka crvene boje

što nebom plovi k zapadu

gdje će umrijeti u kiši.

Naše duše spremne su

okusiti zemlju i smrt.

Koje su ključne teme u vašim djelima koje se izravno odnose na hrvatski identitet i kulturu? Znamo kako ste prvi autor koji je objavio knjigu haiku poezije o našoj domaćoj alkoholnoj kulturi i običajima pod nazivom "Samuraji šanka".

"Samuraji šanka" zbirka je haiku pjesama koja prepoznaje vinoljupce, pivopije i ostale ljubitelje dobre kapljice kao iskonske i autohtone samuraje iz naših stoljetnih birtija, podruma i kleti. Parodična je i veoma popularna, zadobila je niz epigona koji je na razne načine svojataju i kopiraju, no ipak je to jedinstveno djelo i jedan parodijski pristup životu alkoholne kulture u nas. Ne znam je li to baš ono što je važno za naš nacionalni identitet, ali mi svakako nismo nacija trezvenjaka.

Što se tiče književnih djela koja se mogu promatrati u kontekstu nacionalnog identiteta i ili tematiziranju nacionalnih vrijednosti tu nisam ni blizu svom ocu, također novinaru i piscu Marijanu Grakaliću (1931-1997). On je uredio i objavio pozamašnu antologiju hrvatskih pjesama o moru "Mare nostrum" 1971. godine. Godine 1989. Matica Hrvatska tiskala je njegovu knjigu "Hrvatski grb i grbovi hrvatskih zemalja" koja je tada uistinu bila važna za nacionalni identitet i njegovu obnovu. Napisao je i knjigu "Hrvatska zastava" neposredno prije nego što je umro, ona još nije objavljena, a rukopis, na žalost, nemam.

Na neki način bavim se nacionalnim identitetom u trilogiji koju pišem, a koja se bavi "povratkom". Povratak jena izvjestan način središnja književna preokupacija (ili bi mogla biti) u nas. Za sada su izašla dva romana "Posljednji Štignjedeci" i "Pogled u noć". Treći koji sada pišem još nema ime, a u njemu se govori o povratku jednog zatočenika iz Jasenovca u Zagreb 1945. godine. U prvom romanu trilogije o povratku, jer svi se mi nekako vraćamo, radi se o povratku ratnih zarobljenika iz Rusije u Hrvatsku 1920. godine. Oni dolaze kući, ali to nije stvarnost koju su ostavili i koje se sjećaju. Također, nije ni ono što su očekivali da bude, a tu su i prateće tragedije, kao što je naša domovina uostalom posvuda tragična. U romanu "Pogled u noć" glavni lik koji se zove Filip Latinović vraća se u Zagreb iz domovinskog rata 1992. godine. Naravno, to nije onaj grad koji je ostavio iza sebe niti je to ono što je očekivao. Opet imamo dihotomiju između očekivanog i zatečenog, a i druge tragičnosti. Takva nam je sudbina.

Ima već sigurno više od deset godina kako ste jednom tjedno "Pod starim krovovima" u Basaričekovoj vodili uživo talk show s viđenim osobama i umjetnicima iz javnog života i značajno obogatili zagrebačku javnu scenu. Ima li izgleda da opet javno nastupate?

Na žalost ne vidim više takve mogućnosti. Taj show prvo je bio u Starcima, a kasnije i u Gstronomadima u Jurišićevoj, u Potepuhu na Dolcu, ponekad u K&K to jest. kod Milčeca, itd. Sad ponekad napravim neku izložbu vrsnih slikara u Cinkušu na Gornjem gradu, i svake godine makar komorno održim Gornjogradski književni festival koji okuplja autonomne autore iz Hrvatske i susjedstva. Jednom mjesečno priredim i otvorim likovnu izložbu u Galeriji Kraluš u Svetom Ivanu Zelini. Zbog pandemije prestao sam organizirati festival Književnost u četiri godišnja doba, koji se svake godine održavao u drugo godišnje doba i u drugoj zemlji. Nisam siguran da je to sada moguće ponoviti, a i slabo sam pokretan zbog amputacije desne noge, tako da uglavnom pišem. Do sada sam objavio dvadeset knjiga, a uskoro se mogu očekivati i nove.

razgovor vodio: Petar Kolovrat u listopadu 2024. godine

**tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa za poticanje novinarske izvrsnosti*

**dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora*

foto: privatni album Marijan Grakalić

mojzagreb.info



POVEZNICE:

Marijan Grakalić

Marijan Grakalić hrvatski pisac i novinar

identitet

hrvatski identitet

hrvatski nacionalni identitet

Europska unija

popudbina za Europsku uniju

kultura

politika

društvo

jezik

Petar Kolovrat

Identitetske politike

Marijan Grakalić hrvatski publicist pjesnik novinar novinski urednik i kulturni djelatnik

hrvatska antiratna poezija

PODIJELITE:

f Share

X Tweet

Email

Share

Share

Share

< PRETHODNA VIJEST

Hrvatska Mensa novim darivateljima
krvi poklanja testiranje inteligencije

SLJEDEĆA VIJEST >

Prometni kolaps u Zagrebu ne mogu
riješiti oni koji su ga prouzročili - poruka
je Darka Klasića



mojzagreb.info News Portal

News Portal MojZagreb.info je dnevni news servis grada Zagreba s informacijama iz Zagreba, Zagrebačke županije, Hrvatske i svijeta

